

INSTRUCȚIUNE
privind mecanismul intersectorial de
cooperare pentru asistența și monitorizarea
copiilor victime și potențiale victime ale
abuzului, neglijării, exploatării, traficului

Capitolul I.

DISPOZIȚII GENERALE

1. Prezenta instrucțiune stabilește mecanismul intersectorial de cooperare pentru asistența și monitorizarea copiilor victime și potențiale victime ale abuzului, neglijării, exploatării, traficului (**în continuare mecanism intersectorial de cooperare**). Documentul este elaborat în conformitate cu Codul familiei al Republicii Moldova Nr. 1316 din 26.10.2000, Codul penal al Republicii Moldova Nr.985 din 18.04.2002, Codul civil nr.1107 din 06.06.2002, Codul contravențional nr.218 din 24.10.2008, Legea privind drepturile copilului Nr. 338 din 15.12.1994, Legea asistenței sociale Nr.547 din 25.12.2003, Legea privind administrația publică locală nr.436 din 28.12.2006, Legea privind prevenirea și combaterea violenței în familie Nr. 45 din 01.03.2007, Legea cu privire la serviciile sociale Nr. 123 din 18.06.2010, Legea învățământului nr. 547 din 21.07.95, Legea privind ocrotirea sănătății Nr. 411 din 28.03.1995, Legea cu privire la poliție nr.416 din 18.12.1990, cu alte acte normative relevante în domeniul protecției copilului.

2. Prevederile prezentei instrucțiuni se adresează autorităților publice centrale, autorităților publice locale de nivel I și II, care prin crearea cadrului intersectorial de cooperare vor acționa în vederea prevenirii tuturor formelor de abuz, neglijare, exploatare, trafic, precum și combaterii acestora prin intermediul serviciilor medicale, educaționale, sociale, de ordine publică.

3. Scopul instrucțiunii este de a asigura un mecanism intersectorial de cooperare eficient, în virtutea prevederilor legislației internaționale și naționale, în procesul de asistență și monitorizare a copiilor aflați în situații de risc și/sau supuși diverselor forme de abuz, neglijare, exploatare, trafic.

4. Obiectul instrucțiunii stabilește:

- a) principiile care trebuie respectate în cadrul mecanismului intersectorial de cooperare;
- b) rolul și responsabilitățile autorităților și instituțiilor publice în prevenirea și soluționarea cazurilor;
- c) proceduri intersectoriale de cooperare în vederea asistenței și monitorizării în cazurile de abuz, neglijare, exploatare și trafic al copiilor.

5. Noțiuni de bază

În sensul prezentei instrucțiuni, se definesc următoarele noțiuni:

copil - persoană care nu a atins vârsta de 18 ani;

copil - victimă - copil, căruia, prin acțiuni sau inacțiuni i-au fost aduse daune morale, fizice sau materiale;

revictimizare – proces repetat de victimizare, care apare ca rezultat al intervenției neadecvate din partea instituțiilor sau specialiștilor asupra copiilor victime ale abuzului, neglijării, exploatării, traficului;

abuz față de copil – forme de rele tratamente produse de către părinți/reprezentanți legali/îngrijitori sau de orice altă persoană aflată în poziție de răspundere, putere ori în relație de încredere cu copilul, care produc vătămare actuală sau potențială asupra sănătății acestuia și îi pun în pericol viața, dezvoltarea, demnitatea și moralitatea;

abuz fizic - vătămare intenționată a integrității corporale ori a sănătății copilului prin lovire, îmbrâncire, trântire, tragere de păr, înțepare, tăiere, ardere, strangulare, mușcare, în orice formă și de orice intensitate, prin otrăvire, intoxicare, alte acțiuni cu efect similar; orice pedeapsă corporală și oricare alte forme de tortură, tratament sau pedeapsă crudă, inumană sau degradantă; agresiune fizică și hărțuire fizică întreprinse de către adulți sau alți copii;

abuz psihologic - acționare psihică asupra copilului, unică sau repetată, atitudine neglijentă sau ostilă, alte comportamente ale adulților sau ale altor copii (ofense, luare în derîdere, înjurare, insultare, poreclire, șantaj, distrugere demonstrativă a obiectelor personale, amenințări verbale, izolare de prieteni, interzicerea frecventării instituției de învățământ, privarea accesului la informații), care provoacă copilului deformări ale autoaprecierii, pierderea încrederii în sine și care complică procesul de dezvoltare și socializare a copilului;

abuz sexual - incitarea sau constrângerea unui copil de a se implica în orice fel de activitate sexuală ilegală sau psihologic dăunătoare. Abuzul sexual include:

- a. **incest** - orice relație sexuală între rude unite prin legături de sînge sau prin alianță;

- b. **viol** - raportul sexual săvârșit prin constrângere fizică sau psihică a copilului sau profitând de imposibilitatea acestuia de a se apăra ori de a-și exprima voința;
- c. **hărțuire sexuală** - orice formă de comportament fizic, verbal sau nonverbal, de natură sexuală, care lezează demnitatea copilului ori creează o atmosferă neplăcută, ostilă, degradantă, umilitoare sau insultătoare;
- d. **prostituție infantilă** - folosirea copilului pentru activități sexuale, contra cost sau contra oricăror altor avantaje materiale;
- e. **pornografie infantilă** - producerea, distribuirea, difuzarea, importarea, exportarea, oferirea, vânzarea, schimbarea, folosirea sau deținerea de imagini sau alte reprezentări ale unuia sau ale mai multor copii implicați în activități sexuale explicite, reale sau simulate, ori de imagini sau alte reprezentări ale organelor sexuale ale unui copil, reprezentate de manieră lascivă sau obscenă, inclusiv în formă electronică;
- f. **molestare** - mîngîierea zonelor intime, sărutarea copilului, obligarea copilului de a atinge părțile intime ale abuzatorului;
- g. **căsătoria timpurie sau logodna copiilor care implică relații sexuale** - căsătorie în care una sau ambele părți sunt căsătorite fără acceptul ei sau al lui sau împotriva voinței ei sau a lui, sau cînd acceptul nu este valid;

trafic de copii - recrutarea, transportarea, transferul, adăpostirea sau primirea unui copil, precum și darea sau primirea unor plăți ori beneficii pentru obținerea consimțămîntului unei persoane aflate în poziție de răspundere, putere ori în relație de încredere cu copilul, în scopul:

- a. exploatării sexuale, comerciale și necomerciale, în prostituție sau în industria pornografică;
- b. exploatării prin muncă sau prin servicii forțate;
- c. practicării cerșetoriei sau în alte scopuri josnice;
- d. exploatării în sclavie sau în condiții similare sclaviei, inclusiv în cazul adopției ilegale;
- e. folosirii în conflicte armate;
- f. folosirii în activități criminale;
- g. prelevării organelor sau țesuturilor umane;
- h. abandonării în străinătate;
- i. vînzării sau cumpărării;

neglijarea copilului – omisiunea, voluntară sau involuntară, a unei persoane care are responsabilitatea creșterii, îngrijirii sau educării copilului, de a lua orice măsură subordonată acestei responsabilități, fapt care pune în pericol viața, dezvoltarea fizică, mentală, spirituală, morală sau socială, integritatea corporală, sănătatea fizică sau psihică a copilului. Neglijarea se poate prezenta sub mai multe forme:

- a. **neglijare alimentară** - privarea de hrană, absența din meniul copilului a mai multor alimente esențiale pentru dezvoltare, mese neregulate, alimente nepotrivite sau administrate necorespunzător vârstei copilului;
- b. **neglijare vestimentară** - haine nepotrivite pentru anotimp, haine nepotrivite mărimii copilului, haine murdare, lipsa hainelor;
- c. **neglijarea igienei** - igienă corporală necorespunzătoare, mirosuri respingătoare, prezența paraziților;
- d. **neglijare medicală** - absența îngrijirilor necesare, omiterea vizitelor de control, neaplicarea tratamentelor prescrise de medic, nesolicitarea serviciului de urgență la necesitate;
- e. **neglijarea educațională** - neșcolarizarea copilului, interzicerea de a frecventa activitățile/instituțiile extrașcolare, neimplicarea în procesul de monitorizare a progreselor școlare;
- f. **neglijarea emoțională** - lipsa atenției, a semnelor de afecțiune și a cuvintelor de apreciere;
- g. **lăsarea copilului fără supraveghere** - acțiune prin care un copil este părăsit, lăsat fără îngrijire de către părinții săi sau de către persoanele care au obligații legale de întreținere față de copil;

exploatarea prin muncă copilului - munca ce prin natura sa sau prin condițiile în care se exercită este susceptibilă de a dăuna sănătății, securității sau moralității copilului;

pericol iminent - circumstanțe care indică la elemente constitutive ale infracțiunii/contravenției și au/ pot avea impact grav asupra sănătății fizice și/sau psihice ale copilului (vătămări intenționate ale integrității corporale și sănătății grave și medii);

ordonanță de protecție - act legal prin care instanța de judecată aplică măsuri de protecție a victimei;

interviu de protecție - prima discuție cu copilul în scopul stabilirii gradului de securitate a copilului și informării acestuia despre drepturile sale, serviciile de asistență, măsurile de protecție;

persoană de încredere - persoană din anturajul copilului (membru al familiei biologice/extinse, pedagog, asistent social, psiholog, medic, preot, etc.) în care copilul are încredere, căreia îi poate destăinui o situație în care se simte amenințat sau în pericol;

proceduri prietenoase copiilor - proceduri, prin care se asigură respectarea principiului interesului superior al copilului și realizarea, drepturilor fiecărui copil, inclusiv dreptul la protecție și participare;

prevenirea primară a abuzului față de copii - acțiuni de sensibilizare cu privire la reducerea toleranței la abuz, neglijare, exploatare, trafic, adresate publicului larg;

prevenirea secundară a abuzului față de copii - acțiuni care se adresează grupurilor cu risc crescut de a manifesta comportament violent sau grupurilor cu risc de victimizare cum ar fi: copii și adolescenți care trăiesc în familii cu violență, copii cu risc de abandon școlar, cu absenteism din cauze familiale;

prevenirea terțiară a abuzului față de copii - acțiuni care se adresează grupurilor afectate deja de abuz, neglijare, exploatare, trafic, în scopul prevenirii recidivelor, sancționarea sau recuperarea agresorilor, securitatea victimelor, recuperarea sau tratarea efectelor și consecințelor;

echipă multidisciplinară - este un grup de profesioniști din diferite domenii la nivel local cu atribuții în domeniul protecției copilului, care colaborează la prevenirea și soluționarea cazurilor de abuz, neglijare, exploatare și trafic.

6. Principiile mecanismului intersectorial de cooperare pentru asistența și monitorizarea copiilor victime și potențiale victime ale abuzului, neglijării, exploatării, traficului:

- a. Asigurarea protecției copilului de abuz, neglijare, exploatare, trafic în toate mediile sociale: *familie, servicii sociale, instituții de învățământ, instituții medico-sanitare, sistemul de justiție, la locul de muncă, în comunitate;*
- b. Prevenirea tuturor formelor de abuz, neglijare, exploatare, trafic, prin asigurarea accesului copiilor și familiilor la servicii de sănătate, educație, asistență socială, ordine publică;
- c. Respectarea și asigurarea drepturilor și interesului superior al copilului, prin asistență obligatorie și promptă la toate sesizările privind cazurile suspecte de abuz, neglijare, exploatare, trafic, aplicând toate mijloacele de drept și administrative pentru asigurarea protecției copilului;
- d. Aplicarea măsurilor de protecție în scopul asigurării unui mediu sigur pentru fiecare copil prin facilitarea accesului la servicii de suport pentru copiii și familiile în situație de risc sau victime ale abuzului, neglijării, exploatării traficului
- e. Referirea fiecărui abuzator justiției și/sau programelor de reabilitare;
- f. Asigurarea participării copilului la luarea deciziilor, ținându-se cont de opinia lui, dacă aceasta nu contravine intereselor sale;
- g. Respectarea confidențialității informației și a normelor deontologice profesionale, fără prejudicierea activității de sesizare a situațiilor de abuz, neglijare, exploatare, trafic sau a activității de examinare a cazurilor;
- h. Colaborarea interdisciplinară și intersectorială a autorităților și instituțiilor publice cu competențe în domeniul protecției copilului, la toate etapele de asistență a cazurilor de abuz, neglijare, exploatare, trafic al copiilor;
- i. Dezvoltarea parteneriatului public-civic în asistența cazurilor de abuz, neglijare, exploatare, trafic al copiilor.

Capitolul II.

PROCEDURILE INTERSECTORIALE

SECȚIUNEA 1.

PROCEDURA DE IDENTIFICARE, ÎNREGISTRARE ȘI EVALUARE INIȚIALĂ A CAZURILOR SUSPECTE DE ABUZ, NEGLIJARE, EXPLOATARE, TRAFIC AL COPILULUI

7. Reprezentanții instituțiilor de învățământ, medico-sanitare, de asistență socială, culturale, ordine publică, altor autorități și instituții publice cu atribuții în domeniul protecției copilului, sunt obligați:

7.1 să înregistreze sesizările cetățenilor referitor la cazurile suspecte de abuz, neglijare, exploatare, trafic al copilului și/sau să se autosesizeze în cazurile în care dețin astfel de informații, aplicând procedurile sectoriale;

7.2 să informeze imediat telefonic, iar timp de 24 ore să expedieze Fișa de sesizare a cazului suspect de abuz, neglijare, exploatare, trafic al copilului (în continuare – fișa de sesizare) asistentului social comunitar de la locul de trai al copilului;

7.3 să informeze suplimentar în aceiași termeni:

- a. autoritatea tutelară – în cazul în care copilul este abandonat sau există pericol iminent pentru viața și sănătatea acestuia;
- b. organele de poliție/procuratura - în cazul în care cunosc ori suspectă că un copil este exploatat sau traficat ori este expus riscului de a fi exploatat sau traficat, este abandonat, precum și în cazul în care există un pericol iminent pentru viața și sănătatea copilului;
- c. serviciul de asistență medicală de urgență - în cazul constatării pericolului pentru viața și sănătatea copilului (fracturi, hemoragii, etc.), a tentativelor de suicid din partea copiilor;
- d. inspecția muncii - în cazul utilizării muncii copilului la lucrările cu condiții de muncă grele, vătămătoare și/sau periculoase, precum și la lucrări care pot să aducă prejudicii sănătății sau integrității morale a copiilor (jocurile de noroc, lucrul în localurile de noapte, producerea, transportarea și comercializarea băuturilor alcoolice, a articolelor din tutun, a preparatelor narcotice și toxice).

8. Asistentul social comunitar exercită rolul de manager de caz și asistă cazurile de abuz, neglijare, exploatare, trafic al copilului, în conformitate cu Managementul de caz.

9. Managerul de caz, efectuează **evaluarea inițială** în termen de 24 de ore cu scopul examinării sesizării (verifică veridicitatea informațiilor, gradul de siguranță în care se află copilul), cu implicarea după caz a specialiștilor responsabili (autoritatea tutelară, poliția, pedagogul, psihologul, medicul, inspecția muncii, etc.).

9.1 În cadrul evaluării inițiale, asistentul social comunitar realizează interviul de protecție cu copilul, ținând cont de vârsta și gradul lui de maturitate, pentru a constata, soluționa nevoile imediate ale acestuia, implicând după caz alți specialiști pentru soluționarea problemelor de sănătate, emoționale, altor probleme de relevanță majoră, cum ar fi accesul suspectului abuzator la alți copii;

9.2 În cazul recepționării de către lucrătorul medical sau inspectorul serviciului poliție ordine publică (inspectorul pentru problemele minorilor, șeful de post, ofițerul operativ de sector) a unei sesizări referitor la cazurile suspecte de abuz, neglijare, exploatare, trafic al copilului în afara orelor de program ale asistentului social comunitar sau în lipsa temporară a acestuia evaluarea inițială, inclusiv interviul de protecție este realizată de către specialistul care a recepționat sesizarea. Datele interviului de protecție și după caz, măsurile de protecție aplicate, se transmit asistentului social comunitar în termen maxim de 48 ore;

9.3 În rezultatul evaluării inițiale, managerul de caz în acord cu supervisorul său decid:

- a. deschiderea dosarului copilului supus abuzului, neglijării, exploatării, traficului, cu avizul autorității tutelare de la locul de trai al copilului și **inițierea evaluării complexe**, dacă informațiile comunicate s-au confirmat în procesul evaluării inițiale. În cazul constatării pericolului iminent pentru viața și sănătatea copilului autoritatea tutelară de nivelul I inițiază imediat procedura de asigurare a măsurilor urgente de protecție;

- b. dacă informațiile comunicate nu s-au confirmat în procesul evaluării inițiale, însă s-au constatat alte probleme de ordin social, asistentul social comunitar instrumentează cazul, conform problemei identificate;
- c. dacă informațiile comunicate nu s-au confirmat și nu au fost identificate alte probleme de ordin social, sesizarea se clasează, cu înregistrarea rezultatelor evaluării inițiale în baza de date a beneficiarilor.

SECȚIUNEA A 2-A

PROCEDURA DE ASIGURARE A MĂSURILOR URGENTE DE PROTECȚIE A COPILULUI ÎN CAZUL EXISTENȚEI PERICOLULUI IMINENT PENTRU VIAȚA ȘI SĂNĂTATEA ACESTUIA

10. Dacă în urma evaluării inițiale se constată pericol iminent pentru viața și sănătatea copilului, autoritatea tutelară din cadrul unității administrativ-teritoriale de nivelul I întreprinde următoarele măsuri urgente:

10.1 Solicită serviciul de asistență medicală urgentă și/sau consultația, în cel mult 24 ore a medicului de familie, care ulterior vor acționa în conformitate cu procedura de intervenție a lucrătorilor instituțiilor medicale în cazurile de abuz, neglijare, exploatare, trafic al copilului;

10.2 Sesizează *inspectorul serviciului poliție ordine publică*, care, după caz:

- a. solicită efectuarea examinării medico-legale, timp de 24 de ore;
- b. solicită de urgență Unității de gardă teritoriale deplasarea la fața locului a grupei operative de urmărire penală în vederea examinării, documentării cazului și cercetării la fața locului și întreprinde acțiuni de reținere a persoanei bănuite până la sosirea grupe operative care va decide reținerea acesteia pentru maxim 72 ore sau reține persoana bănuită pentru maxim 24 ore;
- c. asigură securitatea copilului și a altor specialiști, în cazul luării forțate a copilului de la părinți.

11. Dacă pericolul iminent pentru viața și sănătatea copilului este provocat din partea părinților, autoritatea tutelară din cadrul unității administrativ-teritoriale de nivelul I întreprinde următoarele măsuri de protecție:

11.1 În cazul constatării acțiunilor din partea ambilor părinți care pun în pericol iminent viața și sănătatea copilului:

- a. se ia copilul forțat de la părinți, comunicând acest fapt procurorului în termen de 24 de ore;
- b. se plasează copilul în familia extinsă sau într-un serviciu social, pe o perioadă de cel mult 72 de ore, cu posibilitatea prelungirii termenului până la 20 zile, timp în care se va efectua evaluarea complexă a cazului;
- c. să înainteze în termen de 7 zile în instanța de judecată o cerere privind luarea copilului de la părinți fără decăderea din drepturi părintești sau privind decăderea acestora din drepturi;

11.2 Dacă s-a constatat că doar unul dintre părinți/tutori/curatori manifestă comportament abuziv care prezintă pericol iminent pentru viața și sănătatea copilului, iar cel de-al doilea părinte manifestă comportament protector, autoritatea tutelară depune o cerere în instanța de judecată prin care solicită emiterea în termen de 24 de ore a ordonanței de protecție a copilului victimă;

11.3 Cererea privind emiterea ordonanței de protecție se depune la instanța de judecată de la domiciliul sau locul de aflare a copilului sau a agresorului, de la locul unde reprezentanții legali ai copilului au solicitat asistență sau de la locul unde a avut loc actul de abuz față de copil;

11.4 În cazul în care părintele protector/tutorele/curatorul, nu are soluții pentru a asigura un spațiu sigur copilului până la aplicarea ordonanței de protecție, autoritatea tutelară asigură plasamentul temporar al copilului împreună cu părintele.

12. Dacă în rezultatul evaluării inițiale se constată existența unui pericol iminent pentru viața și sănătatea copilului din partea angajaților serviciilor de asistență socială, instituțiilor medicale, autoritatea tutelară din cadrul unităților administrativ-teritoriale de nivelul II ia decizia privind luarea măsurilor de protecție pentru copil;

13. La solicitarea organului de urmărire penală (poliția, procuratura) de a audia copilul în regim de urgență în calitate de parte vătămată sau martor privind circumstanțele abuzului, autoritatea tutelară de nivelul I va asigura condițiile de desfășurare a audierii copilului, inclusiv pregătirea copilului pentru participarea la această acțiune procesuală, în vederea prevenirii revictimizării copilului.

SECȚIUNEA A 3-A

PROCEDURA DE SOLICITARE A EFECTUĂRII EXAMINĂRILOR

SPECIALIZATE ÎN CAZURILE DE ABUZ, NEGLIJARE, EXPLOATARE, TRAFIC AL COPILULUI

14. În cazul constatării vătămarilor fizice și/sau a semnelor de abuz sexual, în scopul aprecierii gravității leziunilor și stabilirii circumstanțelor faptei, la solicitarea autorității tutelare, colaboratorii Centrului de medicină legală efectuează examinarea medico-legală a copilului. Examinarea medico-legală poate fi efectuată și la solicitarea reprezentanților legali ai copilului sau a apărătorului acestuia, în conformitate cu legislația în vigoare.

15. În cazul în care copilul supus abuzului, neglijării, exploatării, traficului a suferit traume psihice, se poate solicita instituțiilor medico-sanitare din sistemul Ministerului Sănătății efectuarea examinării psihiatrico-legale. Examinarea psihiatrico-legală poate fi efectuată și la solicitarea reprezentanților legali ai copilului, în conformitate cu legislația în vigoare.

16. În cazul în care este suspectat sau confirmat că copilul este supus abuzului, neglijării, exploatării, traficului, autoritatea tutelară, organul de urmărire penală poate solicita efectuarea raportului psihologic, în vederea constatării existenței semnelor/consecințelor abuzului, neglijării, traficului, exploatării din partea psihologilor cu specializare și experiență în domeniu.

SECȚIUNEA A 4-A

PROCEDURA DE EVALUARE COMPLEXĂ ȘI ASISTENȚĂ

ÎN CAZURILE DE ABUZ, NEGLIJARE, EXPLOATARE, TRAFIC AL COPILULUI

17. Asistentul social comunitar împreună cu echipa multidisciplinară din unitatea administrativ-teritorială în care locuiește copilul, după deschiderea dosarului în condițiile pct. 9.2 (a) efectuează în termen de cel mult 10 zile **evaluarea complexă** a cazului.

18. În urma evaluării complexe a cazului, asistentul social comunitar de comun cu specialiștii care participă la evaluare întocmește **planul individualizat de asistență**, care include:

- a. prioritizarea acțiunilor necesare a fi întreprinse (referirea la servicii sociale primare, specializate sau de specializare înaltă; propuneri privind stabilirea formei de protecție a copiilor rămași fără ocrotire părintească; stabilirea modalității de pregătire și însoțire a copilului în procedurile legale; documentarea, etc.);
- b. divizarea sarcinilor între membrii echipei multidisciplinare și prestatorii de servicii sociale;
- c. stabilirea intervalului de timp rezonabil pentru realizarea fiecărei acțiuni, consultarea echipei multidisciplinare create la nivelul unităților administrativ-teritoriale de nivelul II, în cazuri de complexitate majoră și care necesită o abordare mai vastă.

19. În urma evaluării complexe a cazului, autoritatea tutelară din cadrul unității administrativ-teritoriale de nivelul I, ia una din următoarele decizii:

- a. de a menține copilul în familie sau în serviciul social în care a fost plasat;
- b. de a reintegra copilul în familie sau forma de protecție în care a fost plasat, după aplicarea măsurilor urgente de protecție;
- c. de a aplica o altă formă de protecție a copilului.

20. În cazul prevăzut la pct.19 b) și c), autoritatea tutelară din cadrul unității administrativ-teritoriale de nivelul I depune cerere la Comisia pentru protecția copilului aflat în dificultate, pentru a aviza plasarea copilului în serviciul social potrivit.

21. Asistentul social comunitar sau autoritatea tutelară din cadrul unității administrativ-teritoriale de nivelul I de la locul aflării copilului vor însoți copilul la serviciul social, la care a fost referit.

22. Serviciul social va primi actele personale și extrasul din dosarul copilului, care va fi păstrat în strictă confidențialitate.

23. Asistentul social comunitar din cadrul unității administrativ-teritoriale de nivelul I coordonează și monitorizează intervențiile în baza planului individualizat de asistență, cu implicarea după caz a supervizorului, a structurii teritoriale de asistență socială din cadrul unității administrativ-teritoriale de nivelul II, a echipei multidisciplinare și a reprezentanților legali ai copilului. Planul individualizat de asistență este revizuit nu mai rar decât o dată în lună și consultat cu copilul.

24. Când se înregistrează progrese durabile în dinamica cazului (*copilul se află într-un mediu protector, agresorul a fost izolat de copil și/sau reabilitat, situația intrafamilială a fost ameliorată, abilitățile parentale dezvoltate, procedurile legale în care este implicat copilul sunt finalizate, etc.*), asistentul social comunitar, cu avizul autorității tutelare de nivelul I ia decizia privind închiderea cazului.

SECȚIUNEA A 5-A

PROCEDURA DE DOCUMENTARE ȘI EVIDENȚĂ A

CAZURILOR DE ABUZ, NEGLIJARE, EXPLOATARE ȘI TRAFIC AL COPILULUI

25. Cazurile suspecte de abuz, neglijare, exploatare, trafic al copilului sunt înregistrate de instituțiile de învățământ, medico-sanitare, de asistență socială, culturale, ordine publică, alte autorități și instituții publice, cu atribuții în domeniul protecției copilului în Fișa de sesizare.

26. Fiecare autoritate sau instituție publică ține evidența Fișelor de sesizare expediate către asistenții sociali comunitari cu indicarea datei și orei înregistrării, datei și orei expedierii, specialistului care a primit sesizarea și a celui care a expedit-o. De asemenea, cazurile se înregistrează, conform procedurilor sectoriale.

27. Asistentul social comunitar, recepționează sesizarea și o înregistrează în **Registrul de evidență a cazurilor de abuz, neglijare, exploatare, trafic al copilului**, care include date privind copilul și familia, sursa sesizării, tipul incidentului, decizia luată în urma evaluării inițiale, managerul de caz.

28. Dosarul în privința copilului supus abuzului, neglijării, exploatării și traficului este întocmit de managerul de caz și ținut la evidența asistentului social comunitar din cadrul unității administrativ-teritoriale de nivelul I și conține:

- a. Fișa de sesizare a cazului suspect de abuz, neglijare, exploatare, trafic al copilului;
- b. Ancheta socială de evaluare inițială;
- c. Ancheta de evaluare complexă a familiei cu copii;
- d. Planul individualizat de asistență;
- e. Documente referitoare la situația socio-juridică a copilului și familiei acestuia și, în măsura în care este relevant pentru soluționarea cazului, acte originale/copii de pe: acte medicale, hotărâri judecătorești, rapoarte de examinare medico-legale, rapoarte de evaluare psihologică, decizii ale autorităților tutelare, actele procesuale prin care s-au aplicat măsuri de constrângere față de abuzator, declarații ale copilului, părinților acestuia precum și ale altor persoane care pot oferi informații relevante, caracterizări școlare;
- f. Procesele verbale ale ședințelor de revizuire și de închidere a cazului;
- g. Fișa de închidere a cazului.

SECȚIUNEA A 6-A

PROCEDURA DE ORGANIZARE INSTITUȚIONALĂ ÎN SCOPUL PREVENIRII ȘI ASISTENȚEI COPIILOR ÎN CAZURILE DE ABUZ, NEGLIJARE, EXPLOATARE ȘI TRAFIC AL COPILULUI

29. Conducătorii instituțiilor de învățământ, medico-sanitare, de asistență socială, culturale, ordine publică, altor autorități și instituții publice cu atribuții în domeniul protecției copilului sunt obligați:

- a. să stipuleze în regulamentele de activitate, contracte și în fișele de post ale angajaților, obligativitatea sesizării cazurilor de abuz, neglijare, exploatare, trafic al copilului;
- b. anual să aducă la cunoștința angajaților prevederile prezentei instrucțiuni;
- c. să pună la dispoziția angajaților formulare-tip, registre, precum și să asigure la nivelul fiecărei instituții implementarea prezentei instrucțiuni;
- d. să organizeze activități de informare a copiilor și părinților, îngrijitorilor, reprezentanților legali ai copiilor, membrilor comunității privind modul de sesizare a cazurilor suspecte de abuz, neglijare, exploatare, trafic al copiilor și cadrul legal în domeniu;
- e. să pună la dispoziția copiilor informații, mijloace și instrumente, inclusiv care asigură anonimatul, specifice vârstei și gradului de maturitate al acestora pentru a raporta cazurile de abuz, neglijare, exploatare, trafic din partea semenilor și din partea adulților.

30. Instituțiile medico-sanitare de la toate nivelurile promovează activități de depistare timpurie a copiilor expuși riscului de abuz, neglijare, exploatare, trafic, precum și prevenirea riscurilor prin:

- a. monitorizarea și evaluarea de către medicii de familie/asistenții medicilor de familie a copiilor din familiile în situații de risc, prin realizarea vizitelor la domiciliu;
- b. consultarea părinților/reprezentanților legali/îngrijitorilor copiilor/viitorilor părinți în vederea identificării necesităților de îngrijire adecvată a copiilor, prevenirii abuzului, neglijării, exploatării, traficului.

31. Instituțiile de învățământ (din cadrul învățământului preșcolar, primar, secundar, artistic și sportiv, mediu de specialitate, instituții rezidențiale de orice tip) promovează activități de prevenire și de identificare timpurie a copiilor expuși riscului de abuz, neglijare, exploatare, trafic prin:

- a. organizarea activităților de prevenire primară a abuzului, neglijării, exploatării, traficului în rîndul copiilor, ținîndu-se cont de particularitățile de vîrstă și de capacitățile de dezvoltare, precum și în rîndul părinților/îngrijitorilor acestora;
- b. organizarea activităților de prevenire secundară și terțiară a abuzului, neglijării, exploatării, traficului cu grupurile de risc sporit (copii din familii cu venituri reduse, familii dezorganizate, copii rămași fără ocrotire părintească, copii reabilitați în urma abuzurilor, etc.);
- c. asigurarea securității încăperilor, terenurilor și locurilor aferente instituției de învățământ.

32. Asistenții sociali comunitari (din cadrul unităților administrativ-teritoriale de nivelul I și II) promovează activități de prevenire și identificare timpurie a copiilor expuși riscului de abuz, neglijare, exploatare, trafic, prin:

- a. monitorizarea familiilor vulnerabile, în care se produc conflicte familiale, pentru a putea sesiza evoluția relațiilor interpersonale și starea psiho-emoțională din cadrul familiei;
- b. monitorizarea copiilor plasați în diverse servicii sociale;
- c. informarea copiilor și familiilor în situații de risc despre serviciile sociale primare de care pot beneficia.

33. În vederea prevenirii situațiilor de risc sau de abuz față de copii, inspectorul serviciului poliție ordine publică monitorizează familiile care prezintă diverse riscuri pentru copii (părinți/îngrijitori cu antecedente antisociale, incidente de violență în familie în trecut, consumatori de alcool sau droguri, familii cu copii delincvenți, familii socialmente vulnerabile etc.) și îi informează pe aceștia despre cadrul legal în domeniul protecției copilului.

34. Șefii Centrelor medicilor de familie/Asociațiilor medicale teritoriale din fiecare unitate administrativ-teritorială, șefii instituțiilor medicale de nivel secundar și terțiar (spitale raionale/municipale/republicane, maternități), sînt responsabili pentru activitățile de prevenire, identificare, raportare, referire și asistență în cazurile de abuz, neglijare, exploatare, trafic.

35. Directorii/managerii instituțiilor de învățămînt și a celor rezidențiale desemnează o persoană din rîndul membrilor administrației instituției în calitate de coordonator al activităților de prevenire, identificare, raportare, referire și asistență în cazurile de abuz față de copii (în continuare - coordonator).

Capitolul III.

PROCEDURILE SECTORIALE

SECȚIUNEA 1

PROCEDURA DE INSTRUMENTARE DE CĂTRE COLABORATORII ORGANELOR DE POLIȚIE A CAZURILOR DE ABUZ, NEGLIJARE, EXPLOATARE, TRAFIC AL COPILULUI

36. Colaboratorii organelor de poliție **identifică** și/sau se autosesizează despre cazurile suspecte de abuz, neglijare, exploatare, trafic al copilului, în baza sesizărilor parvenite din partea reprezentantului legal al copilului (părinte, tutore, îngrijitor), specialiștilor care lucrează cu copiii (asistenți sociali, pedagogi, psihologi, medici/asistenți medicali, juriști, etc.), oricărui altor persoane din comunitate, parvenite prin telefon, fax, mass-media, rețeaua „Internet”, alte surse de informare.

37. Sesizările, plîngerile, denunțurile, autodenunțurile și autosesizările privind cazurile de abuz, neglijare, exploatare, trafic al copilului se înregistrează imediat în Registrul personal de evidență a sesizărilor. Totodată, informația este expediată conform pct. 7(2), 7(3a) al prezentei instrucțiuni.

38. Împreună cu alți membri ai echipei multidisciplinare, inspectorul serviciului poliție ordine publică participă la **evaluarea inițială** a cazului prin examinarea operativă a circumstanțelor, întocmește procesul-verbal de cercetare la fața locului, iar în cazul:

38.1 constatării pericolului iminent pentru viața și sănătatea copilului:

- a. asigură siguranța victimelor prin eliminarea situației de pericol (reținerea agresorului, evacuarea victimei/lor) și acționează conform p.10.2 al prezentei instrucțiuni;
- b. raportează imediat informația la unitatea de gardă teritorială, care este înregistrată de către inspectorul operativ al unității de gardă în Registrul nr. 1 de evidență a sesizărilor cu privire la infracțiuni;

38.2 În cazul constatării unui caz de abuz sau neglijare, care nu prezintă pericol iminent pentru viața și sănătatea copilului, iar situația este de risc și necesită investigație suplimentară, raportează informația la unitatea de gardă teritorială, care este înregistrată de către inspectorul operativ al unității de gardă în Registrul nr. 2 de evidență a altor informații cu privire la infracțiuni.

39. Împreună cu alți membri ai echipei multidisciplinare, inspectorul serviciului poliție ordine publică participă la **evaluarea complexă** a cazului, acumulează materialele necesare și prezintă subdiviziunii teritoriale/instanței de judecată procesul verbal pentru aplicarea măsurilor de constrîngere față de bănuiții abuzatori.

40. Inspectorul serviciului poliție ordine publică participă la întocmirea și realizarea planului individualizat de asistență, conform pct.18 al prezentei instrucțiuni, asumîndu-și responsabilități conform competenței, după cum urmează:

- a. monitorizează în cooperare cu membrii echipei multidisciplinare situația copilului și familiei acestuia în vederea prevenirii situațiilor repetate de abuz, neglijare, exploatare sau trafic până la soluționarea definitivă a cazului;

- b. monitorizează respectarea de către abuzator a prevederilor ordonanței de protecție și respectarea măsurii preventive de arest la domiciliu;
- c. comunică instituțiilor medico-sanitare despre părintele copilului sau despre membrul familiei care face abuz de băuturi alcoolice, consumă substanțe narcotice, în privința căruia există temeiuri suficiente de a presupune că este afectat de boli psihice, venerice sau de virusul imunodeficientar al omului;
- d. asigură evidența nominală a abuzatorilor;
- e. cooperează cu echipa multidisciplinară în vederea asigurării participării unui pedagog/psiholog la procedurile legale în care este implicat copilul (audiere, expertize).

41. În cazul pornirii urmăririi penale, ofițerul de urmărire penală responsabil de investigarea cazului, stabilește, în baza evaluării complexe, reprezentantul legal al copilului victimă în cadrul procedurilor legale, după caz:

- a. dacă părinții copilului sunt: decedați, decăzuți din drepturile părintești/este intentată acțiune de decădere din drepturile părintești sau în cazul în care ambii părinți ai copilului sunt bănuți de săvârșirea infracțiunii, reprezentant legal al copilului este recunoscut tutorele/curatorul/reprezentantul serviciului social în îngrijirea căruia se află copilul;
- b. dacă copilul este orfan sau rămas fără îngrijire părintească și nu îi este aplicată nici o formă de protecție, reprezentant legal al copilului este recunoscută autoritatea tutelară;
- c. dacă pe parcursul examinării cazului, reprezentantul legal al copilului se eschivează de la apărarea drepturilor și intereselor legitime ale acestuia (*inclusiv, dacă își retrage cererea/declarațiile împotriva abuzatorului*), ofițerul de urmărire penală decide în comun cu procurorul retragerea calității de reprezentant legal a acestuia și numirea unui reprezentant din partea autorității tutelare.

SECȚIUNEA A 2-A

PROCEDURA DE INTERVENȚIE A LUCRĂTORILOR INSTITUȚIILOR MEDICO-SANITARE ÎN CAZURILE DE ABUZ, NEGLIJARE, EXPLOATARE, TRAFIC AL COPILULUI

42. Orice colaborator al instituțiilor medico-sanitare (medic, asistent medical, laborant, asistent social, psiholog, personal auxiliar etc.) este obligat să comunice orice caz suspect sau confirmat de abuz, neglijare, exploatare, trafic al copilului conducătorului instituției medico-sanitare .

43. Conducătorul instituției medico-sanitare:

- a. raportează cazurile suspecte sau confirmate de abuz sexual, vătămări corporale, neglijare severă, forme grave de exploatare a copilului din partea angajaților instituției, părinților și altor persoane, conform procedurilor stabilite în pct. 7 al prezentei instrucțiuni;
- b. soluționează în cadrul instituției cazurile de abuz emoțional sau verbal, îmbrânciri, tachinări între copii.

44. În cazurile de abuz față de copii comise de către personalul medical sau alți angajați ai instituției medico-sanitare de nivel primar, secundar sau terțiar suplimentar acțiunilor întreprinse conform pct.7, conducătorul instituției informează Ministerul Sănătății.

45. Angajații instituției medico-sanitare care cunosc că conducătorul instituției a sesizat instituțiile cu atribuții în protecția copilului cazul suspect de abuz, neglijare, exploatare, trafic nu vor divulga/comunica acest fapt părinților/tutorilor/îngrijitorilor copilului suspecti de comiterea acțiunilor de abuz până nu va fi garantată siguranța copilului.

46. Copiii în situații de risc care necesită îngrijiri/asistență medicală nu vor fi lăsați în supravegherea persoanei suspecte de săvârșirea acțiunilor de abuz. În acest scop:

- a. dacă copilul necesită îngrijiri medicale complexe, acesta se spitalizează, iar medicul acționează conform pct. 7 din prezenta instrucțiune;

b. dacă copilul nu necesită spitalizare, medicul sesizează imediat autoritatea tutelară, care va aplica procedura de asigurare a măsurilor de urgență, conform pct. 10 -12 din prezenta instrucțiune.

47. În cazurile prevăzute la pct.43 lit. a) conducătorul instituției medico-sanitare:

- a. asigură efectuarea în cel mult 24 ore a consultării copilului victimă în scopul depistării simptomelor de abuz, neglijare, exploatare, trafic al copilului;
- b. asigură asistență medicală de urgență copilului abuzat în corespundere cu simptomele și patologia identificată, conform Protocoalelor naționale și Standardelor medicale ale Ministerului Sănătății, în volumul stabilit de prevederile legale;
- c. delegă, la solicitarea asistentului social comunitar un angajat al instituției pentru a participa la examinarea sesizării și întocmirea planului individualizat de asistență, conform pct.18 din prezenta instrucțiune;
- d. permite comunicarea altor persoane cu copilul victimă spitalizat, doar cu acordul autorității tutelare;
- e. asigură completarea documentației medicale.

48. În cazurile prevăzute la pct. 43 lit. b) conducătorul, în funcție de forma de abuz, convoacă un grup de specialiști din cadrul instituției (medici, psihologi, asistenți sociali), pentru examinarea/soluționarea cazului.

48.1 Membrii grupului stabilesc cine va comunica separat cu copilul (copiii), după care vor elabora un plan de intervenție (fără prezența copilului) în cadrul instituției pentru toate părțile implicate în cazul de abuz, inclusiv pentru părinții copilului. Acțiunile planificate vor fi consultate cu copilul.

48.2 La elaborarea și implementarea acțiunilor planificate, după caz, pot fi implicați și alți specialiști din afara instituției medico-sanitare, precum și alte servicii sociale primare sau specializate.

49. Conducătorul instituției medico-sanitare informează reprezentanții legali sau îngrijitorii copilului despre cazul de abuz în care este implicat copilul și despre planul de management clinic în continuare.

50. Evidența cazului se efectuează în corespundere cu documentația medicală aprobată de către Ministerul Sănătății și prezenta instrucțiune.

51. Conducătorul instituției medico-sanitare monitorizează starea generală a sănătății copilului și procedura de preluare a cazului de către autoritatea tutelară și/sau asistentul social comunitar.

SECȚIUNEA A 3-A

PROCEDURA DE INTERVENȚIE A LUCRĂTORILOR INSTITUȚIILOR DE ÎNVĂȚĂMÎNT ÎN CAZURILE DE ABUZ, NEGLIJARE, EXPLOATARE, TRAFIC AL COPILULUI

52. Orice colaborator al instituției de învățământ care deține informație despre un act de abuz, neglijare, exploatare, trafic este obligat să intervină pentru a-l stopa sau să solicite ajutor în cazul în care nu poate interveni de sine stătător.

53. Orice colaborator al instituției de învățământ (profesor, educator, psiholog, asistent medical, bibliotecar, personal auxiliar) este obligat să comunice cazurile suspecte sau confirmate de abuz, neglijare, exploatare, trafic directorului instituției sau coordonatorului.

54. Directorul instituției de învățământ sau coordonatorul:

- a. raportează cazurile suspecte sau confirmate de abuz sexual, vătămări corporale, neglijare severă, forme grave ale abuzului psihologic, exploatare a copiilor, din partea altor copii, a colaboratorilor instituției, părinților și a altor persoane, conform procedurilor stabilite la pct. 7 al prezentei instrucțiuni;
- b. soluționează în cadrul instituției cazurile de îmbrânciri, neglijare, abuz psihologic.

55. În cazurile de abuz, exploatare, trafic al copilului, comise de cadrele didactice sau de alt personal al instituției de învățământ, suplimentar acțiunilor întreprinse conform pct. 54 lit.a), directorul/coordonatorul informează Direcția generală învățământ, tineret și sport, care, la rîndul ei, informează Ministerul Educației.

56. În cazurile prevăzute la pct. 54, lit.a) directorul instituției:

- a. delegă, la solicitarea asistentului social comunitar un angajat al instituției pentru a participa la examinarea sesizării și întocmirea planului individualizat de asistență, conform pct. 9, 17, 18 din prezenta instrucțiune;
- b. desemnează, la solicitarea organelor de urmărire penală și de drept, o persoană de încredere pentru copil care să-l asiste în cadrul procedurilor legale;
- c. eliberează, la solicitarea autorității tutelare, documentele copilului pentru a fi transferat temporar în altă instituție de învățământ, în cazul aplicării unei forme de protecție/măsurilor urgente de protecție a copilului, în condițiile pct. 11 din prezenta instrucțiune, ce implică schimbarea domiciliului copilului.

57. În cazurile prevăzute la pct. 54, lit.b) coordonatorul, în funcție de forma de abuz, convoacă un grup de specialiști din cadrul instituției, pentru examinarea cazului.

57.1 Membrii grupului stabilesc cine va comunica separat cu copilul (copiii), după care vor elabora un plan de intervenție (fără prezența copilului) în cadrul instituției pentru toate părțile implicate în cazul de abuz, inclusiv pentru părinții copilului. Planul de intervenție va fi consultat cu copilul.

57.2 La elaborarea și implementarea planului de intervenție, după caz, pot fi implicați și alți specialiști din afara instituției medico-sanitare, precum și alte servicii sociale primare sau specializate.

58. Coordonatorul informează părinții, reprezentanții legali sau îngrijitorii copilului despre cazul de abuz în care este implicat copilul și despre planul de intervenție elaborat.

59. Coordonatorul ține evidența cazurilor examinate în cadrul instituției, în registre separate.

60. Coordonatorul monitorizează, în baza planurilor de intervenție, efectele acțiunilor de prevenire și protecție, întreprinse atât de instituție, cât și de alte servicii.

Capitolul IV.

DISPOZIȚII FINALE

61. Monitorizarea aplicării prezentei instrucțiuni, precum și oferirea suportului metodologic, se realizează de către ministerele de resort.

62. La ședințele anuale ale Consiliului Raional pentru Protecția Drepturilor Copilului și la ședințele semestriale ale Consiliului Local pentru Protecția Drepturilor Copilului sunt examinate informațiile privind implementarea mecanismului intersectorial de cooperare pentru asistența și monitorizarea copiilor victime și potențiale victime ale abuzului, neglijării, exploatării, traficului.

